

Waarom willen wij afzien?;
Sympathie voor zweet

Presidentskandidaat Barack Obama zweet nooit en dat wordt niet gewaardeerd.

Het is nog niet zo lang geleden. De Amerikaanse presidentskandidaat Barack Obama was op bezoek bij de Amerikaanse troepen in Koeweit en plopte de bal hup in de basket. Zo presteer je onder druk, was de boodschap van de Democratische presidentskandidaat: zonder een centje pijn.

Sindsdien begon het rond te zoemen op Amerikaanse blogs: Obama zweet nooit. Zijn toespraken, bezoeken en grapjes zien er altijd uit alsof ze hem geen enkele moeite kosten. En dat wordt niet gewaardeerd. 'Call me a traditionalist, but I believe the president of the United States should be someone who's capable of breaking a sweat. It's just part of what it means to be an American', schreef een Amerikaan op zijn blog.

Wat is dat toch met zweet? 'In het zweet uws aanschijns zult gij brood eten', stond al in de Bijbel. En dat zweeten was bedoeld als straf: voor het overtreden van Gods gebod moesten Adam en Eva voortaan werken voor de kost.

Intussen vinden wij zweet iets dat bij het leven hoort. Urenlang kunnen we kijken naar sporters die zich tot het uiterste inspannen om hun tegenstanders te verslaan. Maar we waarderen hen alleen als ze dan ook alles geven.

Dus is dat het eerste wat verliezers zeggen voor de camera: ik heb er alles aan gedaan, maar de ander was gewoon sterker. De verliezer kan geen held meer zijn, maar op deze manier krijgt hij nog wel onze sympathie.

Waarom eigenlijk iets pas waarderen als de ander er op zijn minst spierpijn aan overhoudt?

Onze sympathie voor de keiharde werker is om te beginnen evolutiebiologisch te verklaren. Laten zien dat je je inspant is een voordeel. Je kunt er indruk mee maken op de andere sekse, leert Charles Darwin ons in *The Descent of Man and Selection in Relation to Sex* (1871). Voorbeelden: elandenmannetjes met gigantische geweien worden aantrekkelijk gevonden door de vrouwtjes, omdat die daarin een teken van goede genen zien. Zulke mannetjes zijn in staat te overleven ondanks hun mee te torsen last. Om dezelfde reden slepen pauwenhanen een onhandig zware en opzichtige staart mee.

Andersom waarderen we het niet wanneer iemand anders iets cadeau krijgt waar je zelf hard voor moet werken. Dat wekt afgunstige gevoelens op, die door evolutionair psychologen eveneens als een overlevingsmechanisme worden gezien. Zulke afgunstige gevoelens zetten aan tot rivaliseren over wat schaars is. Lottomiljonairs worden niet zelden bedolven onder bedelbrieven.

Behalve biologische zijn er echter ook cultureel-historische oorzaken voor onze voorkeur voor de moeilijke weg. Die verklaren bijvoorbeeld waarom de werkmentaliteit per land verschilt. Zo kent Nederland - door de vele parttimebanen - gemiddeld korte werkweken, maar is de bedrijfscultuur hier wel degelijk dwingend.

Bijna driekwart van de Nederlandse beroepsbevolking werkt wekelijks gemiddeld 5,4 uur meer dan in zijn contract staat. En van de hogeropgeleiden werkt 80 procent zes uur per week extra, zo blijkt uit een in 2006 gehouden landelijke enquête van TNO en het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Erkenning van collega's is een belangrijke reden voor dat extra werken. In sommige beroepsgroepen wordt iemand die om half vijf al zijn tas pakt, gevraagd of hij misschien een vrije middag heeft. Het geeft dan status als je zegt dat je er niet aan toekomt om je vrije dagen op te nemen.

Hard werken: het past in de calvinistische traditie die hier eeuwenlang de boventoon voerde. 'Wie niet werkt, zal ook niet eten', komt rechtstreeks uit het Nieuwe Testament. In de christelijke theologie behoren zweet, hard werken en pijn lijden tot de orde der dingen. Het is immers onze eigen schuld: als we niet van de verboden appel hadden gegeten, hadden we nog in het paradijs geleefd.

Daarbij is het voor calvinisten allemaal nog een beetje zwaarder dan voor katholieken. De protestant kan tijdens het aardse leven niet genieten, dat komt in de hemel pas - en zie daar eerst maar eens te komen. De katholiek weet al dat hem de zaligheid wacht: zijn zonden zijn via de biecht reeds op aarde vergeven.

Dat verklaart ook het verschil in bevallen tussen Nederland en, bijvoorbeeld, het van oorsprong katholieke België. In België krijgen vrouwen bij 70 procent van de bevallingen een ruggenprik, tegenover 10 procent in Nederland. Ook in andere westerse landen is het percentage veel hoger dan in Nederland, soms wel 95 procent.

Toegegeven, dat verschil is niet in zijn geheel toe te schrijven aan religieuze tradities. Ook in het protestantse Amerika wordt in meer dan de helft van de bevallingen een ruggenprik gegeven. Dat het in ons land niet gebeurt, heeft ook te maken met het feit dat grote klinieken voor verloskundige zorg pas in de vorige eeuw zijn ontstaan en niet eerder, zoals in de landen om ons heen.

Toch is het wel degelijk óók de vloek uit Genesis die doorwerkt. Toen de Schot James Simpson in 1874 chloroform gebruikte om de pijn tijdens bevallingen te verlichten, haalde hij zich daarmee de woede van de kerk op de hals. Simpson, zo was de kritiek, morrelde aan de natuurlijke orde van 'met smart kinderen baren'. God liet de mensen niet voor niets lijden.

Maar wat Amerikanen hun vrouwen tegenwoordig gunnen, gunnen ze de mannen nog niet. Het parelloze voorhoofd van Barack Obama kunnen ze niet verkroppen. Zichtbare inspanning zou hem menselijker maken, dichterbij de man in de straat. Niet voor niets wordt hij nog steeds te elitair genoemd. En dat voor iemand die tot een partij behoort die voor de fabrieksarbeider en de schoonmaker opkomt.

Of meer zweet Obama uiteindelijk zou helpen de verkiezingen te winnen, moet overigens worden betwijfeld. In 1960, tijdens een van de eerste verkiezingsdebatten op tv, moest een zwetende, half-zieke Nixon het afleggen tegen een extreem fitte, good looking Kennedy.

Radioluisteraars zouden daarentegen meer naar de inhoud hebben geluisterd en voor Nixon hebben gestemd. Maar dat was in de sixties. Misschien dat een halve eeuw aan evolutie van zweet een pauwenstaart heeft gemaakt.

Franca Treur